

KÖZGAZDASÁG ÉS PÉNZÜGY

IV. évfolyam

5—6. szám

1928. május—június

Szerkesztik:

Dr. GLÜCKSTHAL ANDOR

Dr. LÉNÁRT VILMOS

Surlódási felületek a munkásbiztosítási járulékok terén.

Irta: *Dr. Mahler Sándor.*

Közel két évtizedes pénzügyi közszolgálatom alatt jogászérzésemre nyomasztóan nehezedett az a lappangó harc, ellenséges érzület, amellyel az adózók és a pénzügyi közigazgatás ritkán tudatosan, de majdnem mindig a tudat alatt egymással szemben állanak. Egy dologban összetalálkozik ez a két világ: a jogtudománnyal és a tiszta jogi meggyőződéssel szemben táplált bizalmatlanságban. Az adózók a pénzügyi törvényekben és rendeletekben egy rejtelmes, tudatosan és rosszhiszeműen megismerhetlenné tett területet látnak, amely azért oly bonyolult, hogy abban a pénzügyi közigazgatás szabadon erőszakoskodhassék, a pénzügyi közigazgatás pedig minden jogszabályt s a jogot általában az adózók részére készült fedezéknek véli, amely mögé rosszhiszemű adózók vonulhatnak vissza.

Most e két évtizedes porondot elhagyva, kénytelen vagyok beismerni, hogy van még egy olyan területe a közigazgatásnak, ahol az atmoszféra még mérgezetlenebb és az ellentétek még élesebbek s ez a munkásbiztosítási igazgatás területe.

Ai szociális biztosítás gyakorlati mezejére kerülve, réám a legnagyobb meglepetést az a már első percekben derengő, majd világos tudattá emelkedett felfedezés tette, hogy lényegében körülöttem semmi sem változott. Ugyanazokat az embereket, ugyanazt a szellemet, ugyanazokat az erényeket és ugyanazokat a hibákat látom. S ha a meglepetés első percei után higgadtan gondolkozva ezt természetesenek találom, hisz ugyanazon gazdasági, szociális és kulturális talajon fejlődött társadalom életjelenségeinek az igazgatás különböző ágaiban ugyanazt a képet kell nyújtania, mégis

erősödik bennem a tudat, hogy itt egy egyetemes betegségről, a magyar társadalom közigazgatási lelki válságáról van szó. A magyar társadalom nem érzi a közigazgatást védőpajzsának, atyai barátjának, a magyar közigazgatás lelke nincsen összeforrva a magyar társadalom lelkével. Hogy mi ennek az oka, az mélyebb szántásu probléma, ennek nem egy, de száz oka van, ebbe történelmi, gazdasági, műveltségi okok játszanak közre és ezzel foglalkozni feladatomon kívül esik.

Ezuttal a munkásbiztosítási járulékok surlódási felületét vizsgálva, keresem a surlódásoknak sűrűbben előforduló konkrét okait.

Az általános okok ugyanazok, mint a pénzügyi közigazgatásban. A munkásbiztosítási járulékteher épp oly közteher, mint az adó, a biztosítási járulék gazdasági hatásában épp úgy termelési költség, mint az adó, egy válsággal küzdő gazdasági és politikai rendben épp oly súlyos, mint az adó, ennél fogva a fizetésre kötelezettek épp oly ellenszenves, mint az adó. Ez a kendőzetlen igazság. Ahogy az adót sem fizeti örömet senki, úgy a biztosítási járulék is gyűlöletes teher a legtöbb ember szemében. Nagyon kevés ember emelkedik a politikai iskolázottság oly magaslatára, hogy megértse az állami és a társadalmi rend fenntartását biztosító adó, vagy szociális teher szükséges voltát. Az adónál talán még kedvezőbb a helyzet, mert annak százados gyökerei vannak, a pénzügyi közigazgatás sok évtizedes multa visszatekintő intézmény, amelynek nagy tradícióit megtépzhatták, de nem semmisíthették meg az utolsó évtized viharai. Ezzel szemben a munkásbiztosítás aránylag fiatal hajtás, annak terhe még nem ivódott át egy a gazdasági élet szervezetébe, mint az adó, igazgatása állami szervezés s hosszú mult híjján nem tudott annyira ellenállni a politikai viharoknak, mint az állami igazgatás. Ezért az agitáció jobban átjárta, erősebben ostromolta s az ellentétek mélyebben érvényesültek. Nagyon hosszú időnek kell még eltelni és jótékony türelemmel kell azt előkészíteni, amíg az ellentétek megenyhülnek s a munkásbiztosítási járulék fizetése ha nem is válik népszerűvé, de legalább veszt ellenszenves természetéből. Kétségtelenül történhetek hibák az igazgatás részéről s a járulékok szedésének a törvényből folyó nehézkes formája kétségtelen, de az elmérgesített atmoszféra főforrása mégis az a krónikus betegség, hogy az államtól, s a köztől mindent követelünk, szociális delibábokat kergetünk, de ha fizetésre kerül a sor, senki sem akarja vállalni a fizetséget, s megindul egy szívós küzdelem a

teher lerázására, kijátszására, amit a politikai agitáció hangulatokkal aláfest. Ez mindkét oldalon idegességet kelt, s egy oly védelmi helyzetben való elhelyezkedést, amely azután a jogszabályt és a jogot nem barátoknak, hanem ellenségnek, kibuvó eszköznek nézi.

Az igazgatás ujjaszervezése lassan gyógyítani fogja a sebeket, de csodákat nem teremthet, ezt csak az állametikai művelődésnek és igazságérzetnek a munkaadóknál és az igazgatásban való keresztülhatolása fogja magával hozni.

Ezeken az általános körülményeken kívül azonban sok oly részletkérdés kelt izgalmat a munkásbiztosítási járulék körül, amely kevés jóakarattal tisztázható és orvosalható volna s az ezekre vonatkozó ismeretek terjedése már magában gyógyító tényező. Néhány ilyen jellegzetes részletet kívánok ismertetni, amelyek körül leggyakrabban kerül sor félreértésre a munkaadó és a munkásbiztosítási közigazgatás között.

Közönségünk még normális időkben meglehetősen rossz fizető volt a magángazdasági életben is s a fizetési határidőket szerette kitolni. A gazdasági szorultság mai állapotában pedig valóságos járvány a nemfizetés olyanok részéről is, akik azt önkorlátozással meg tudják tenni, sőt olyanok is, akiknél a fizetésnek gazdasági akadályai nincsenek. A fizetési határidő meg nem tartásának azután természetes következménye a késedelmi kamatok felduzzadása. Az 1927:XXI. tc. 20. §. utolsó bekezdése értelmében, ha a fizetés teljesítése az esedékeségi határnapot követő időben történik, a késedelem minden megkezdett hónapjára a hátralékos járulék 2 százalékát kell késedelmi pótlék fejében lefizetni. Ez tehát évi 24 százalék csak kamatban. Ha ehhez hozzászámítjuk a behajtás költségeit, akkor oly összeg kerekedik egy aránylag nem is túl hosszú idő alatt, ami meghaladja a tőkét. A késedelmes munkaadó a jobbik esetben fizet ugyan, de mivel sohasem egyenliti ki teljesen tartozását, a befizetett összegeket elnyelik a kamatok és költségek, a tőketartozás fennmarad és mindig újabb kamatokat szül. Ily helyzetben a munkaadói felszólamlások kétirányúak. Egyfelől sokalják a kamatokat, másfelől kérik annak méltányosságból való elengedését. Mindkét felszólamlás természetesen eredménytelen, mert a kamatok nagyságát a törvény szabja meg, annak kulcsa tehát adminisztratív uton nem szállítható le. Méltányosság címén pedig a kamat éppugy nem engedhető el, mint a tőkekövetelés, mert erre törvényes felhatalmazás nincs. Tőkét és kamatot egyaránt csakis jogi

cimen, nem pedig méltányosság okából lehet elengedni. Az elengedésre irányuló kérelmek azonban jóformán megszűnnének, ha a késedelmi kamat százalékát a törvényhozás leszállítaná. A 24 százalékos kamat kétségtelenül az inflációs idők utórezgése s egy stabil valuta háttérben nem késedelmi kamat már, hanem büntetés azzal a súlyos hátránnyal, hogy míg minden büntetés enyhítő körülmény fennforgása esetében mérsékelhető, addig a büntetés hatásával felérő késedelmi kamat nem mérsékelhető. Szerény nézetem szerint megokolt az az irányzat, mely a késedelmi pótlék törvényhozási leszállítását kívánja, mindaddig azonban, amíg ez be nem következik, az Intézetnek 24 százalékos kamatot kell követelnie s ez állandó forrása marad az elégedetlenségnek és surlódásoknak. Itt jegyzem meg, hogy a késedelmi pótléknak az Intézet pénzügyi érdekeiből való esetleges védelmezése teljesen téves volna. Komoly pénzügyi politika nem a késedelmi kamatokon, hanem a behajtáson épül, annál egészségesebb egy pénzügyi zárószámadás, minél kevesebb benne a késedelmi kamat címén befolyt összeg.

Surlódásoknak további forrása az 1927:XXI. tc. 130. §-ának értelmezése. E törvényhely szerint a munkaadó a vállalatában, üzemében, a hivatalában, a foglalkozásában, vagy a háztartásában foglalkoztatott minden biztosításra kötelezett munkaviszonyának megszűnését az erre vonatkozó szabályok szerint a megszűnéstől számított 8 nap alatt az Országos Munkásbiztosító Intézet Kerületi Pénztáránál bejelenteni köteles. Ha a munkaadó a biztosításra kötelezett munkaviszonyának megszűnését a szabályszerű határidő alatt bejelenteni elmulasztja, köteles a járulékot a bejelentés megtörténtéig, vagy addig amíg az Intézet a munkaviszony megszűnését más módon meg nem állapítja, az Intézetnek megfizetni anélkül, hogy a járulék felének megtérítését a biztosítottól követelhetné. A bejelentés késedelmes teljesítése vagy elmulasztása következtében jogtalanul igénybevert segélyeknek és az eljárási költségnek megtérítése a munkaadót ebben az esetben is terheli.

Ezt a törvényhelyet az Intézet gyakorlata úgy értelmezi, hogy a bejelentés elmulasztása esetében a járulékokat a bejelentés megtörténtéig, illetve a munkaadó felszólamlásáig, mint addig az időpontig, amikor a kilépés az Intézet tudomására jutott, kirója. Ettől a gyakorlattól akkor sem tér el, ha a munkaadó mulasztása jóhiszemű volt. Az Intézet kizárólag a kijelentés megtörténtének, vagy meg nem történtének a tényét

vizsgálja s ha a kijelentés meg nem történt, a felszólaló munkaadónak munkaviszonyban már nem álló alkalmazottja után a felszólamlásig esedékes járulékot kiveti és fenntartja és a nem létező munkaviszony után kivett járulékokat a kijelentés elmulasztása joghátrányának tekinti.

A munkaadók zöme ebbe nem tud belenyugodni, felszólal és hogy az elutasítás ellen nem veszi igénybe a birói utat, annak az összeg csekélyisége az oka. Ott marad azonban a fulánk a munkaadó lelkében, mert úgy érzi, hogy nem fizethet nem létező munkaviszony után járulékot. Az Intézetnek pedig nincs módjában a járulékot törölni, mert a törvény 130. §-a tényleg joghátrányt létesített, még pedig annál súlyosabb joghátrányt, mert a járulékot méltányosság címén sem lehet elengedni, vagy mérsékelni. Ez tehát a büntetésnél is súlyosabb joghátrány. Megjegyezzük, hogy ezenkívül a kijelentést elmulasztó munkaadót az 1927:XXI. tc. 250. §-a alapján pénzbírsággal is lehet sújtani.

Igen sokszor azzal védekezik a mulasztó munkaadó, hogy alkalmazottja a tőle való távozás után egy másik munkaadó szolgálatába lépett és ezután az újabb munkaviszonya után a járulékot szintén kiveti az Intézet, tehát ugyanazon alkalmazott után kétszer szed járulékot. Az 1907:XIX. tc. 14. §. 3. bekezdése értelmében a kilépés bejelentésének elmulasztása esetében akkor, ha az alkalmazott más biztosítási kötelezettség alá eső munkaadónál munkába állt, a régi munkaadó csak az újabb munkába állás napjáig volt köteles a járulékot fizetni. Ezt a törvényes rendelkezést azonban az 1920:I. tc. 10. §-ában foglalt felhatalmazás alapján kibocsájtott 11.200/926. M. E. számú rendelet 9. §. 5. bekezdése hatályon kívül helyezte és az 1927:XXI. tc. 130. §-ában szabályozott és fent már ismertetett módon szabályozta e kérdést. Az 1927:XXI. tc. 130. §. e fogalmazása mellett nyilvánvaló, hogy az Intézetnek jogában áll a kilépés bejelentéséig, illetőleg a felszólamlás megtörténtéig a járulékot kivetni. A törvény ugyanis nem nyújt módot arra, hogy a munkavállalónak újabb munkaviszonya után kirótt járulékokra tekintettel az előbbi s kijelenteni elmulasztott munkaviszony után kirótt járulékok törölhetők legyenek. Siker nélkül érvényesítik a munkaadók azt az érvet, hogy azért, hogy az újabb munkaadó a munkavállalót bejelentette, az Intézet „más módon“ megállapíthatta volna, hogy az előbbi munkaadótól a munkavállaló kilépett. Ez az érvelés sikertelen, mert az újabb munkaviszony

bejelentéséből az Intézet egyáltalán nem tudhatja meg az előbbi munkaadónál fennállott munkaviszony megszűnését, mert a bejelentés rendszere a munkaadók, nem pedig a munkavállalók alfabetikus nyilvántartásán épül, a munkaadókról nem pedig a munkavállalókról készül a bejelentés alkalmával egyéni nyilvántartási lap. Ennélfogva, ha Nagy Péter munkaadó történetesen elmulasztja kijelenteni Kovács Sándor munkavállalójának kilépését, e munkaviszony megszűnése az Intézetnek nem juthat a tudomására akkor sem, ha Kovács Sándor munkavállaló Nagy Pétertől való távozása után Kiss Pál munkaadónál szolgálatba lépett és őt Kiss Pál munkaadó szabályszerűen bejelentette. Az Intézet joggyakorlata tehát a formális jog szempontjából szabályszerű és a bírósághoz való felelősség sem vezethetne eredményre, de a felszólamlások tömeges volta mégis azt mutatja, hogy itt az átlagos teherviselő jogérzete ebbe a jogszabályozásba belenyugodni nem tud, azt jogi meggyőződésével ellenkezőnek érzi.

A törvény mai szövegezése mellett arra kell felhívnom a munkaadók figyelmét, hogy alkalmazottaik kilépésének a bejelentését ne mulasszák el, azt tegyék meg szabályszerű időben és a kijelentésről szóló szelvényt gondosan őrizzék meg, mert ez az egyedüli hatályos fejezvény a felszólamlásnál.

A munkaadók elhalálozása sokszor együtt jár az üzems a munkavállalói viszony megszűnésével. Különösen háztartási munkaadóknál előfordul, hogy a munkaadó halálával háztartása megszűnik és így háztartási alkalmazottja természetesen távozik. A munkaadó elhalálozván a dolog természeténél fogva a kijelentést nem tehette meg, az örökösök pedig elmulasztják a kijelentést. A gyakorlat ilyenkor is a kijelentés bejelentéséig, illetőleg az örökösök felszólamlásáig követeli a járulékokat az örökösöktől. Szerény nézetem szerint ez kétségtelenül jogosan sérti a jogérzületet, mert a törvény csak az élő munkaadó terhére állapította meg az 1927:XXI. tc. 130. §-ában létesített joghátrányt, a halottal szemben azonban nem alkalmazható, mert halottat nem terhelhet kijelentési kötelezettség. Olyan jogszabály pedig nincsen a törvényben, amely az elhalálozott munkaadó örökösait kötelezné a kijelentésre és velük szemben engedné meg a 130. §-ban foglalt joghátrány alkalmazását. Mindenesetre kívánatos volna ebben a kérdésben a bírói döntés, mert a munkásbiztosítási felsőbíróság 213/8—1926. számú ítélete arra vonatkozik, hogy a kilépett alkalmazott elhalálozásának időpontján túl nem

terhelheti a kilépés bejelentését elmulasztó munkaadót járulékfizetési kötelezettség, arra vonatkozólag azonban nincs döntés, hogy örökhagyó munkaadó halála esetében alkalmazható-e a 130. §. Az Intézet gyakorlatára tekintettel az örökösöknek minden ilyen esetben érdekük, hogy valahányszor az örökhagyó (munkaadó) halálával munkaviszony szűnik meg, a munkaviszony megszűnését azonnal jelentsék be az elhunyt örökhagyó helyett. Ezzel sok kellemetlenségtől szabadulnak meg, annál is inkább, mert az Intézet gyakorlata az örökös fogalmát a legtagabban magyarázza s ha valaki néhány öreg butort örököl szüleitől, vagy más hozzátartozójától, akkor már érvényesíteni próbálják az elhunyt járuléktartozásainak a behajtását az „örökösökön“.

A munkaadó halála nélkül is megszűnhet az üzem megszűnése folytán a munkavállalói viszony. Ilyenkor a gyakorlat a járulékokat a megszünt üzem volt tulajdonosa terhére az üzem megszűnésének tudomásul vételéig kiveti és a kijelentés elmulasztása esetében a járulékokat a felszólamlásig követeli. A munkaadók arra hivatkoznak, hogy üzem hiányában a munkavállalói viszony lehetősége és a járulékkivetés alapja hiányzik és azt vitatják, hogy nem lehet a 130. §-t arra az esetre alkalmazni, ha nemcsak a munkavállalói viszony, hanem az annak alapjául szolgáló üzem is megszűnt. A gyakorlat ezzel szemben ekkor is alkalmazza a 130. §-t a volt munkaadóval szemben, a munkaadóknak tehát fontos érdeke, hogy üzemmegszüntetés esetében ne mulasszák el alkalmazottaik kijelentését.

A 130. §. alkalmazása körül sűrűn hangzik fel a munkaadóknak az a panasza, hogy alkalmazottaik betegsége nem jelentvén a munkavállalói viszony megszűnését, alkalmazottaikat nem jelenthetik ki. Az Intézet a biztosított tag után a munkaképtelen betegség igazolt tartamára — amennyiben munkaadójától teljes javadalmazását nem kapja meg — a törvény 23. §-ára tekintettel a járulékokat ugyan nem veti ki, a felgyógyulástól kezdve azonban a járulékokat újból kiveti. Már most a meggyógyult munkavállaló sokszor nem tér vissza a munkaadójához, a munkaadó nem szerez tudomást a felgyógyulásáról és vissza nem téréséről, elmulasztja a kijelentést abban a feltevésben, hogy alkalmazottja még keresőképtelenség címén segélyezést élvez s csak akkor tudja meg, hogy alkalmazottját már nem segélyezi az Intézet, amikor a hozzá vissza sem tért alkalmazottja után történt járulékkivetésről szóló fizetési meghagyást kézhezveszi. Az Intézet ilyenkor a járulékokat csakis a

felszólamlás napjától törli azon a címen, hogy a munkaadó az alkalmazott kijelentését elmulasztotta. Ez azt kíváná a munkaadótól, hogy állandóan érdeklődjék beteg alkalmazottjai állapotáról és segélyezéséről. Ezen a visszásságon úgy lehetne segíteni, hogy az Intézet a segélyezés megszűntéről a munkaadót minden egyes esetben értesitené azzal, hogyha alkalmazottja hozzá vissza nem tért, azonnal jelentse ki. Ez kétségtelenül adminisztratív munkatöbbletet jelentene, de méltányos eljárás volna és sok vitát háritana el, ezért megfontolásra érdemesnek tartjuk.

Állandó surlódásoknak forrása a törvény 26. §-a. Itt a munkaadók hiányos törvényismerete vezet állandó controverziákhoz. E törvényszakasz 7. bekezdése értelmében a biztosítási járulékokért, pótjárulékokért és a munkaadót a törvény alapján az Intézet javára terhelő megtérítésekért az üzemutódok az eredeti munkaadóval egyetemlegesen felelősek. Az üzemutódlást az üzemnek az eredeti adós üzemével való azonosság esetében a szerzés jogcímeire tekintet nélkül meg kell állapítani.

E törvényhelynek logikus következménye az volna, hogy minden üzem átvétele, sőt minden üzleti helyiség kibérlése alkalmából a vállalkozó érdeklődjék, hogy azon a helyen milyen üzem volt és ha az ugyanolyan üzem, mint az övé, akkor az előző üzem járulékteheréről és hátralékáról érdeklődjék az Intézetnél és az üzlet átvételénél, vagy az üzlethelyiség kibérlésénél számoljon ezzel a teherrel.

Az üzemutódlásra vonatkozó törvényhelyet ugyanis az Intézet és a bíróság is a legszorosabban értelmezi. Ez nem a kereskedelmi jog értelmezése szerint történt üzletátruházás. Az üzemutódlás átruházás nélkül is fennforog, ha ugyanazon a helyen ugyanazt az üzletet folytatják. A bíróság értelmezése szerint is a törvény az üzemmel összekötött biztosításnak járulékteherit az üzemmel kapcsolatos dologi tehernek kívánja tekinteni. Ezért mondja ki a törvény, hogy a munkásbiztosítási köztartozás hátralékaiért nemcsak az eredeti adós, hanem az üzem mindenkori tulajdonosa (üzemutód) is egyetemleges felelősséggel tartozik. E felelősség szempontjából az üzem azonossága a tényleges körülmények szerint bírálendő el és az üzem azonosságát az a körülmény sem zárja ki, hogy az üzemutód az üzleti berendezést az előző tulajdonos ellen foganatosított árverésen vásárolt vevőtől szerezte meg, ha egyébként az üzem azonossága megállapítható. Az üzemutódlás fennforgá-

sának megállapíthatása végett tehát csupán az üzemaszonosság vizsgálendő, mert közömbös az a körülmény, vajjon a későbbi üzemtulajdonos mily jogügylettel és mily szerzési módon jutott az általa tovább folytatott üzem birtokába. Az üzem után felmerült járulék átruházás ténye nélkül is terheli az üzem mindenkori tulajdonosát. Az üzemaszonosság megállapításánál figyelembe jön az iparág, helynek, munkaeszközöknek, szellemi vezetésnek és mindazon tényezőknek azonossága, melyek az illető üzem jellegzetes alkotó részét teszik, így pl. a régi üzemből átvett munkások száma, szakképzettsége, az áru forgalombahozására szükséges berendezések, különleges gyártási eljárások, beszerzési források, a céghez fűződő kialakult hírnév, állandósított vevőkör és üzleti összeköttetések. Nem szükséges azonban ezen tényezők valamennyiének a fennforgása, mert a bíróság kimondotta (Bp. M. B. IV. 3608/1927—2.), hogy pl. az iparág, a hely tehát a legfontosabb tényezők azonossága alapján az üzemnek a régi üzemmel való azonossága kétségtelenül megállapítható akkor is, ha az utóbbi tulajdonos a berendezést az előző tulajdonostól meg nem vette, mert a bírói gyakorlat szerint igaz ugyan, hogy a berendezés azonossága szintén egyik bizonyítéka az üzem azonosságának, azonban sokkal kevésbé jellegzetes alkotó része az üzemnek, semhogy annak különböző volta jelentőséggel bírhatna akkor, ha a legfontosabb egyéb alkotó részek: iparág és hely azonosak.

Az ismertetett bírói gyakorlat szerint tehát az üzemutódi felelősség megállapításához nem szükséges üzemaszonosság, hanem csupán üzemaszonosság. Ez pedig fennforog, ha valaki ugyanazon a helyen ugyanazt az üzletet gyakorolja akkor is, ha az üzemutódnak üzemelődjéhez egyébként semmi köze nincsen és ha időközben az illető üzlethelyiség üresen állott is. Mindenesetre kívánatos volna annak a rendeleti tisztázása, hogy mennyi az az időköz, amelynek eltelte után egy üres üzlethelyiség átvétele esetében még az üzemutódi minőség megállapítható, mert ennek vég nélkül való megállapítását sem az igazsággal, sem a gazdasági élet követelményeivel egyezőnek nem tartjuk. Egy hosszú időn át üresen álló üzlethelyiség átvételénél ugyanis nemesak nincsen jogi összefüggés az üzletutód és üzletelő között, de már a gazdasági összefüggés, a hírnév, a vevőkör is úgy elhomályosodik, hogy igazában csakis a hely azonossága forog fenn. Ez pedig nem lehet elég gazdasági és jogi érv arra, hogy a járulékokat az új bérlőn behajtsák. Ennek a kérdésnek szabályozatlansága azonban bizony-

talanságot teremt és ez a gazdasági életben mindig nyugtalanító körülmény és nem ér fel azzal az aránylag kisebb előnnyel, hogy az eltávozott előző munkaadó járulékhátralékát talán behajtják az ugyanazon a helyen kísérletező újabb üzletemberen.

Az üzemutódlás esetében az üzemutódnak védelmére szolgál a törvény 27. §-a, amelynek értelmében ha az üzemutód, aki az üzemet visszterhesügylettel szerzte, az Intézettől az üzemelőd tartozásáról kimutatást kér, a kimutatás kiállításáig kirótt járulékokért, póttárulékokért s egyéb tartozásokért csak annyiban felelős, amennyiben a kimutatás azokat feltünteti. Az üzemutódlás azonban nemcsak az üzlet visszterhesügylettel való megszerzése esetében áll fenn és azt hisszük, hogy ily visszterhes megszerzés hiányában is a hátralékokról kiállított ily kimutatást el kell fogadni az üzemutód védelmére, mert ezt a forgalom biztonságának a követelménye megkívánja.

Az üzemutódlás körüli nehézségek akkor mutatkoznak a legkirívóbban, ha ugyanazon a helyen sűrűn váltakozva követik egymást az üzlettulajdonosok. Ilyenkor az üzemutódlás egész sorozata fordul elő s ez éppen olyankor, amikor rosszul menő üzletről van szó, hisz az ülettulajdonos rövid időközökben való változása az illető üzlet válságos helyzetét mutatja. A kávéház és vendéglő iparban fordul elő ez sűrűn. Itt tehát nem elég az új tulajdonosnak csak az előző egy üzletelőd tartozásáról érdeklődni az Intézetnél, hanem az üzemelődök egész sorozatáról.

Sok zugolódást vált ki a fővárosnak az az eljárása, hogy minden építkezésénél és az azzal kapcsolatos vállalati munkáknál biztosítási szavatossága fedezésére bizonyos összeget visszatart. A törvény 26. §. 5. bekezdése ugyanis az építetőt felelőssé teszi azokért a tartozásokért, amelyek az általa megrendelt építkezésnél az Intézet javára felmerültek és a vállalkozókon a kellő gondosság kifejtésével sem hajthatók be. A főváros e felelőssége folytán addig nem fizeti ki a kereseti összeget, amíg a vállalkozó nem igazolja biztosítási terhei kiegyenlítését, illetőleg a kereseti összeg 6 százalékát fedezetül visszatartja addig, amíg a vállalkozó az igazolást be nem mutatja. Ez annyit jelent, hogy, amíg a főváros a visszatartott összeg után kamatot a vállalkozónak nem fizet, addig a vállalkozó az Intézetnek havi 2 százalékos késedelmi pótléket fizet, nem is beszélve a behajtási költségekről. Legcélszerűbben jár el tehát a vállalkozó, ha késedelem nélkül kifizeti a járulékokat,

mert csak ekkor jut hozzá a fővárosnál visszatartott pénzéhez. Ez azonban válságos időkben, főleg kisiparosoknál inkább óhaj, mint lehetőség és előáll az a circulus vitiosus, hogyha megkapná az iparos a fővárosnál visszatartott pénzt, akkor ki tudná fizetni a járulékát, ezt a visszatartott pénzt azonban azért nem kapja vissza, mert még nem fizette ki a járulékokat. A mai kamatviszonyok mellett az iparos még jobban jár, ha kölcsönvett összeggel fizeti ki a járulékokat, mintha a járulékokkal késedelemben marad, mert az intézeti kamat évi 24 százalék, tehát a magánkamatnál jóval magasabb. Az érdekelték azt kéri, hogy az Intézet a fővárost kérje meg a levont összegek átutalására, ez azonban rendszeressé nem válhat, mert sok adminisztratív akadály van, így többek között a főváros által kalkulált kereseti összeg 6 százaléka visszatartott összeg egy önkényesen felvett összeg, ami a biztosítási terhet esetleg meghaladja, esetleg azonban annál kevesebb. A munkabér ugyanis a kereseti összegnek csakis egyik, de nem kizárólagos tényezője.

Még sok olyan pont van a munkásbiztosítási járulékok körül kialakult gyakorlatban, ami állandó surlódásokhoz vezet, nem akarom azonban olvasóim türelmét mindezeknek az ismertetésével próbára tenni, csak éppen a legjellegzetesebb eseteket ragadtam ki a nagy tömegből, azokat, ahol a legelkeseredettebb az ellentét és ahol a legnehezebb a munkaadókat meggyőzni a gyakorlat helyes voltáról.

Cikkem bevezetésében már reámutattam a surlódások általános okaira, a surlódások konkrét okainak ismertetése után azt a tanulságot szűrhetjük le, hogy ezeknek okai részben a törvényben, részben a gyakorlat egyoldalúságában s talán legfőképpen a munkaadói érdekeltség tájékoztatatlanságában vannak. Mivel a törvény más szövegezésére hosszú időre kilátás nincsen, hiszen egészen friss törvényről van szó, kívánatos, hogy a gyakorlat jóakarattal simitson az ellentéteken, adjon ki oly értelmező rendeleteket, amelyek a bírói gyakorlat tiszteletbentartásával tiszta képet teremtenek minden vitás kérdésben. A kérdéseknek folytonos megkerülése minden csak nem megoldás s mindig csak keserűség forrása. Az Intézet becsületes üzleti politikája minél kevesebb vitás kérdést s minél kevesebb keserűséget kíván, ehhez pedig az szükséges, hogy minden ügyeskedés félretételével a vitás kérdések becsületesen és nyíltan oldassanak meg. Kívánatos azonban az is, hogy a munkaadói érdekeltség és annak leghivatottabb

képviselői a magyar ügyvédek a munkásbiztosítás igazgatásának jogi kérdéseivel alaposan foglalkozzanak. A megismerés a megértésnek a legbiztosabb útja s ahhoz vezet el, hogy az Intézet igazgatása és a terheket fizetők együttesen szolgálhatják a magyar szociális biztosítás nagy feladatát, amely ugy gazdasági, mint szociális, valamint nemzeti vonatkozásában a nemzet egyik legfontosabb problémája. A megértés útjában álló és az igazgatást csak bénító lappangó ellentétek kiküszöbölhetőek, ha a munkaadók részéről a megismerés, az igazgatás részéről pedig a megértés jut érvényre. Ehhez pedig nincsen másra szükség mindkét oldalon, mint a kölcsönös nyíltságra és jószándékra. A magyar ügyvédek fontos hivatása, hogy az igazgatásnak ezen a terén is a pernek első bírái és a materális igazság szolgálói legyenek. Ezzel semmiféle igazgatásnak kárára nem lehetnek, mert minden közigazgatás gyökerének és eszményének az anyagi igazság érvényesítésének kell lennie s végeredményben az igazság éppugy, mint a becsület marad mindenkor a legjobb üzleti elv.

Gazdasági szemle.

Dunakérdések. A „Mitteleuropäische Wirtschaftstagung“ Hantos Elemér ny. államtitkár elnöklété mellett az elmúlt napokban tartotta Bécsben ezévi üléseit. Idei főtárgyuk a közlekedési problémák voltak, elsősorban a dunai hajózás kérdései. Az előadások és megbeszélések eredményeképpen egyhanguan fogadtatott el a Hantos által beterjesztett határozati javaslat, mely megállapítja a közlekedés nagy szerepét a nemzetek politikai és gazdasági közeledésében s megállapítja egyszersmind, hogy ezen szerepét a közlekedés általában, de legelsősorban a dunai hajózás nem fejtheti kielégítő mértékben ki, mert az utódállamok védővamos és általában elzárkózó kereskedelmi és közlekedési politikája ebben meggátolja. Ezen gátlások megszüntétől várja a Wirtschaftstagung a dunai hajózás fellendülését és ezzel közvetve a dunai államok gazdasági közeledését is.

A megoldatlan középeurópai gazdasági problémák hosszú sorában a Dunakérdés négy szempontból is megoldatlan: a technikai, mint a jogi, gazdasági és politikai kérdések ma hatványozottan előtérben állanak. Ha mégsem tudunk a Wirtschaftstagung határozatával fenntartás nélkül egyetérteni, úgy ennek oka az, hogy a dunai hajózás jövőjének nem tulajdonítjuk gazdaságilag azon jelentőséget, mint ezen határozat teszi.

Mint minden közlekedési utvonalnál, a Dunánál is elkülönítve kell szemlélnünk lehetséges (potenciális) teljesítőképességét és tényleges teljesítményét, mely az előbbivel csak a legkedvezőbb esetben egyenlő. Hogy ezt a felső határt az utvonal mennyiben éri el, az a közlekedési terület minőségén kívül erős mértékben függ földrajzi fekvésétől, folyóknál természetesen áram-